

Hjemmefrontsleder Erland Asdahl:

DE LANDSSVIKDOMTE KOMMER TIL Å FÅ FULL OPPREISNING

– Jeg er ikke i tvil: Som gruppe kommer de landssvikdomte til å få oppreisning. Mange av dem var ekte patrioter som ville gjøre en innsats for landets ve og vel. De ble av seierherrene med Arbeiderpartiet i spissen utsett som syndebukker. Dermed ble oppmerksomheten i folket ledet bort fra politikernes egne misgjerninger og den unnfalighet som førte oss inn i krigen. Men som nasjon kan vi i lengden ikke leve med at en stor gruppe fedrelandssinnede nordmenn ble dømt som kriminelle på rent politisk grunnlag.

Det er tidligere stortingsmann, den kjente senterpartipolitiker Erland Asdahl som sier dette til redaktør Idar Aarheim i INO's pressetjeneste. Vi bringer her utdrag av samtalen. Den er oppsiktsvekkende. Asdahl selv, hans eldre bror Kristian (tidl. stortingsmann for Høyre) og faren ledet deler av Hjemmefrontens arbeid fra slektsgården Fossum på Årnes under krigen.

Riksrett

Asdahl: – Jeg er med årene blitt stadig mer kritisk til det som skjedde under krigen og «Rettsoppgjøret» etterpå. Den omfattende forfølgelse av frakkjempere og NS-folk var en storett avledningsmanøver. Den skulle oppfange folkets

misnøye og frustrasjon etter fem års okkupasjon. Samtidig ble oppmerksomheten ledet vekk fra den evneløse politikk arbeiderpartiregjeringen med støtte av andre politikere, hadde ført frem til 1940. Den ødela landets forsvarsevne samtidig med at regjeringen ikke maktet å føre en troverdig nøytralitetspolitikk slik som i Sverige. Det er en skandale at ikke eksil-regjeringen i London etter hjemkomsten ble stillet for en riksrett.

Borgerlig svikt

– Men de andre politiske partier var jo med på Arbeiderpartiets hevneoppgjør. Det gir vel de borgerlige medansvar?

Asdahl: – I aller høyeste

grad. De lot seg lokke med i det sosialistiske maktspill og fikk politisk sett betale dyrt. Ved valget i 1945 gikk både Høyre, Venstre og Bondepartiet (Senterpartiet) drastisk tilbake.

Groteskt rettsoppgjør

Tenk på hvor groteskt urettferdig «Rettsoppgjøret» var. En og annen entreprenør som hadde tjent godt på utbyggingen av tyske forsvarsanlegg under krigen, ble kanskje straffet. Derimot gikk et par hundre tusen arbeidere som

også hadde tjent adskillig på denne krigsinnsats for tyskerne, fri. Arbeiderpartiet ville ikke trekke tyskerarbeiderne til ansvar fordi de var blant partiets mest solide velgermasse!

Derimot kunne et passivt NS-medlem som på ingen måte hadde ydet okkupantene bistand, både få straff og kragtige, økonomiske inndragninger. Dessuten var de ofte blitt offentlig sjikanert og ikke sjelden bestjålet under arrestasjonen og interneringen.

Krigsforbrytelser

– Men krigsforbrytelser bør vel straffes?

– Ja, men da burde de helst straffes både blant seierherrene og taperne. Dengang var det bare de tapende som ble trukket til ansvar. Russernes fremferd mot egne og overvundne var like store forbrytelser mot menneskeheten som nazistenes verste utskielser. De vestalliertes terrorbombing av sivilbefolkningen i tyske byer, for ikke å snakke om amerikanernes atombomber

over Nagasaki og Hiroshima, var utvilsomt krigsforbrytelser i folkerettslig forstand.

Torturister og folkerett

Asdahl: – Når det gjelder torturister og andre nordmenn på tysk side som hadde begått kriminelle handlinger, kunne de etter krigen blitt straffet på vanlig måte. Det var ikke nødvendig å vedta grunnlovsstridige, tilbakevirkende forordninger for å ramme dem.

– Var dere som aktive hjemmefrontsfolk under krigen blitt informert av ledelsen om at folkeretten ikke ga dere beskyttelse dersom dere ble tatt med våpen eller i forsøk på sabotasjehandlinger mot okkupanten?

– Nei, vi fikk høre at det var tilstrekkelig for å gi oss status som krigsførende, at vi utstyrte oss med armbind med norsk flagg. Disse armbundene fikk vi forresten først våren 1945!

I ettertid er jeg blitt klar over hvor uansvarlig det var av Hjemmefrontens ledelse å narre unge, idealistiske nord- (Forts. side 7)

I sine forøvrig utmerkede artikler i «Folk og Land», «Morgenbladet og Aftenposten», har Idar Aarheim gitt uttrykk for den oppfatning at Quislings «inngripen i hendelsene i de kaotiske april dagene 1940» vanskelig kan forsvares rent juridisk. Oberstløytnant Anton Olstad hevder det samme i «Folk og Land» nr. 1 d.å. Den samme tanke har også underskrevet mitt uttrykk for, f. eks. i mitt tilsvarende til Harry Lindstrøm i «Folk og Land» februar 1980, og i brosjyren «Professor Andenæs' vanskelige oppgjør».

Men «Juss er ett, personlig moral undertiden noe annet», skrev professor Andenæs i 1946. Og videre: «Det kan hende at enkelte finner den politikk som landets regjering fører, så umoralsk og så skjebnesvanger at det blir en sam-

vittighetssak å ta standpunkt mot den uten hensyn til hva loven sier.»

Det må vel nå antas å være godt gjort at Kongens og Regjeringens nei 9. april 1940 var et ledd i en vel uttenkt plan. Landet skulle manøvreres inn i krigen på britisk side, uten smålige hensyn, hverken til folkerettens bestemmelser eller til tidligere nøytralitetserklæringer. (Kfr. Hans Fr. Dahls omtale av Ole Kr. Grimnes bok «Veien inn i krigen», delvis gjengitt i «Folk og Land» nr. 4.) I den hensikt ble fyrlyktene sløkt på strekninga fra svenskegrensa til Marsteinen, men holdt herlig lysende overalt nordenfor. I samme hensikt ble marinen varslet om å holde seg «lengst mulig un-

QUISLINGS STRAFFESKYLD

Av Trygve Engen

na» de britiske minefeltene i skipsleia. Og fremdeles i samme hensikt ble det bare satt i verk delvis og stille mobilisering med fram møte to dager seinere. Man kunne jo ikke risikere at desorienterte norske soldater skulle komme i skade for å skyte på hellige og reine demokrater fra England!

Men da planen for alvor skulle gjennomføres, befant landet seg plutselig i en akutt nødsituasjon! Det kom meldinger om at tyskerne hadde hærsatt de viktigste byene og trafikknutepunktene, fra vest ventet man invasjon, og det var høyst sannsynlig at en tredje inntrenger ville nytte høvet til å rykke inn fra nord. Regje-

ringa var på flukt, og utpå dagen ble det fortalt at den hadde levert sin søknad om avskjed. I denne situasjonen var det at Quisling prøvde å gripe inn ved å stille seg i spissen for en provisorisk regjering. Psykologisk var det et feilgrep, etter en rent juridisk vurdering kanskje landssvik. Skjønt –, når skal nødrett gjelde, om ikke i et slikt høve?

Oberstløytnant Olstad betegner regjeringen Nygaardsvolds handlemåte som «ansvarsløs», «maktesløs», ja, «nesten ynkelig». Jeg kan ikke erklære meg enig! For det første er det langt flere enn riksstyret Nygaardsvold som må ta sin del av skylda for at den ovenfor omtalte plan ble tenkt ut og også fulgt til den

bitre ende. Blant andre skulle det ligge nær å tenke på utenrikskomiteens formann, som jo også var stortingsrepresentant. For det annet er uttrykkene «maktesløse» og «ynkelig» ikke på noen måte dekkende. Hvorledes slike handlinger best skal karakteriseres, overlater jeg til leserne å finne ut. Personlig mener jeg at myndighetenes politikk var i den grad umoralsk og skjebnesvanger (kfr. sitat ovenfor) at til og med et høyforræderi måtte være i høyeste grad forsvarelig, så sant det innebar en viss sjanse til å avverge ulykken. Det oppnådde Quisling ikke. Derimot oppnådde han å bli brukt som «lynaveleder» for de flyktende pampene. Og å bli anklaget og skutt som «landssvikner».

8700 Nesna.
Trygve Engen

FRA DENGANG BUDSTIKKA GIKK: Bygdekonservatismen som ble høyreradikal bevegelse

Ar redaktør Idar Aarheim

Egil Ulateig:
«Dagbok frå ein
rotnorsk nazist»
Det Norske Samlaget

La det med en gang være sagt: Det er bra at denne boken er kommet. Jeg sier dette innledningsvis fordi her er adskil- lig å kritisere i den. Men hovedsaken er dog den at Egil Ulateig forsøker å forstå uten å være fordømmende i utgangs- punktet – noe som nesten alltid forhindrer at man kan være en troverdig kunnskapsformidler. For det er ingen tvil. Når vi har lest denne boken, vet vi noe mer om det som er blitt kalt bygdefascismen i Norge og den *idealisme* og historiske bevissthet som lå bak.

Odelbonden og frontkjemper

Fortellingen i boken handler om den unge odelbonden Sverre Ryen fra sel i Gudbrandsdalen som som 21-åring våren 1943 meldte seg til Østfronten som pansergrenader i Regiment Norge. Gjennom brev og dagboksopptegnelser følger vi ham frem til våren 1945 da han sannsynligvis falt et sted øst for Berlin under de siste, desperate forsøk på å demme opp for Stalins horder.

Men i tillegg forsøker forfatteren å påvise årsaken til at norske bondegutter (og andre frivillige) slåss med beslutt- som dødsforakt mot bolsje- vismen lenge etter at det var klart for alle at Det tyske rike kom til å tape verdenskrigen.

Hva var det som fikk så mange unge, ikke minst fra eldgamle bondeslekter, til med entusiasme å ta opp kam- pen mot kommunismen? I vår historieløse tid, er det få som har behandlet disse aspekter ved vårt foks liv og historie. Særlig de tragiske. Og de som har prøvet seg, har gjerne stoppet ved overfladiske for- klaringsmodeller som sjelden rekker dypere enn til de sosiale og sosiologiske forhold.

I grunnen rekker heller ikke Ulateigs bestrebelser særlig dypere, men han aner at det kan ligge sterkere, for ham udefinerbare, sjelskrefter bak. Det er et faktum at i enkelte bygdelag, ikke minst i de øvre deler av den tradisjonsrike Gudbrandsdalen og i Østerdalen, tilhørte opptil halvparten av de større gårdene NS-folk. For Norge som nasjon er det

særdeles opprørende å tenke på at nettopp denne aller mest nasjonalbevisste gruppe av befolkningen, skulle bli bren- nemerket som «landssvikere» av seierherrene. Det er gro- teskt og forholdet viser hvor historieløse seierherrene var i deres kortsiktige opportunist- iske og hevne.

Fra bondeslekter kom svært mange av de frivillige front- kjempere som dro ut for å red- de Norge og Europa fra de rø- de. Sverre Ryen var en av dem.

Odel er adel

For Norge som nasjon er det en tragisk omstendighet at det gjennom århundrene ofte opp- stod en konflikt mellom bon- dekonservatisme og embeds- manns-konservatisme. Dette førte til en splittelse i de tradi- sjonsbærende krefter som et folk aldri kan miste uten at den nasjonale identitetsfølelse går tapt. Mens Norge ble et lydrike, særlig under Danmark, men til dels også under Sverige, satt de samme store bonde- slekter på sine gårder slik de hadde gjort siden hedenold.

Flere av disse hadde i middel- alderen tilhørt de statsbærende stormannsslekter. Gårdene hadde tilhørt lendermenn og hirdmenn og på disse tok såvel konger som jarler inn når de reiste omkring i landet. Vi fikk det paradoksale, historiske forhold at mens Norge mistet sin selvstendighet som stat, fortsatte landets bondestand med å være fri mens den over store deler av Europa sank ned i fattigdom på grunn av stavns- bånd og hoveri. Riktignok var det smått med adel i Norge, men odelbonden førte på mange måter en adelstradisjon videre. Og da Norge ble ødt på ny som selvstendig nasjon i 1814 samtidig med nasjonal- romantikken, ble odelbonden ansett som selve nasjonens ryggrad og bærende kraft. Derav også bondeparagrafen i Grunnloven.

Kapitalisme og bondestand
Men i løpet av 1900-tallet oppstod en økende konflikt mellom kapitalismens penge- samfunn representert ved borgere i byene og den selvbe- visste og nasjonalbevisste bondestand. Etter hvert var det bondesamfunnet som kom til kort slik at gårder og eien-

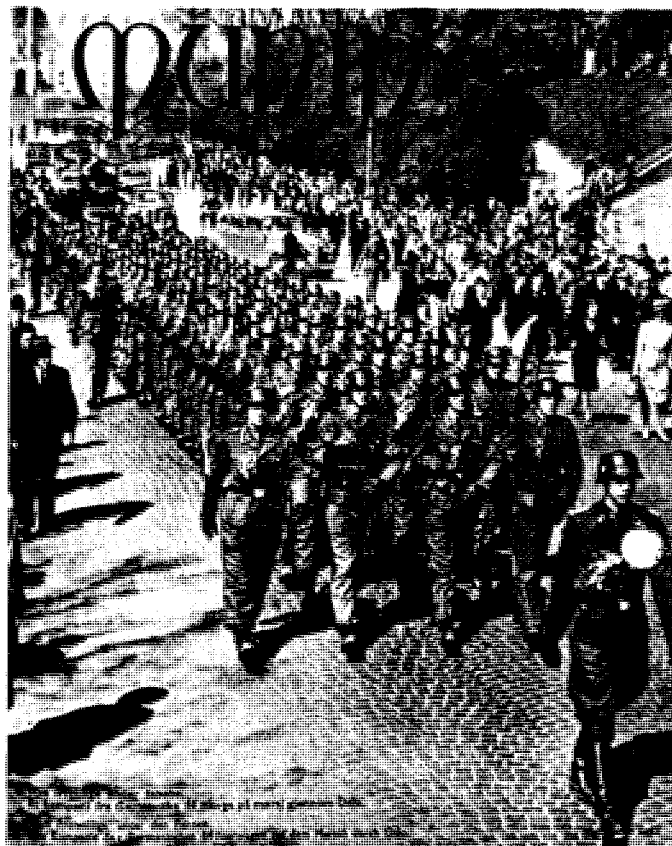
dommer ofte ble avhengige av banker og andre finansie- ringsinstitusjoner. Tragedien ble åpenbar i depresjonsårene etter Den første verdenskrig, da så mange gårder og mindre bruk ble et offer for auksjons- hammeren. Det var i denne ti- den Bygdefolkets Krisehjelp oppstod og mange som hadde vært med i denne bevegelsen meldte seg senere inn i Na- sjonal Samling. Noe av det som har forbauset forskere som gjerne preges av en marx- istisk, sosiologisk tankegang, er at også mange arbeidere innen landbruket sluttet seg til Quislings nasjonale bevegelse. Klassemotsetninger ble visket ut. Det man har glemt, er at mange steder var storbøn- der, skogeiere og de få god- seiere, noe langt mer enn en kapitalistisk grosserer i byene som sjelden hevet seg opp over kremmerstadiet med aksjer og utbytte som hovedinteresser.

Lederne på landet følte ofte et dypt ansvar for alle forhold i sine distrikter, et ansvar som omfattet såvel menneskenes materielle som kulturelle tarv. De visste at odel- og adelskap først og fremst er forpliktelse til å være forbilder. Derfor ble en godseier som Axel Stang, og en skogeier som Oliver Møystad, rett og slett elsket av sine sambygdinge. I alle fall sistnevnte led i 1930-årene tap ved å holde ulønnsom skogs- drift igang for å gi skogsarbe- derne et utkomme. Mange av dem fulgte ham inn i Nasjonal Samling.

Bondeførere og NS

I Ulateigs bok får vi tegnet viktige portretter av særlig to sentrale skikkelser innen bondebevegelsen som sluttet opp om de nasjonale idealer bevegelsen stod for: Ivar Sæter fra Tolga og Pål Aukrust i Lom. Ved kommunevalget i 1951, skjedde noe sensasjonelt i Olav Aukrusts hjembygd som helst skulle dysses ned i den ensrettede, norske etterkrigs- presse. Var det ikke den reneste skandale? Sannelig ble ikke dikterens aldrende bror, bygdehøvdingen Pål Aukrust valgt som ordfører! Og det til tross for at hans nasjonalisme under krigen var blitt belønnet av seierherrene med en dom for landssvik!

Det er ingen tvil om at det mest verdifulle ved Ulateigs

NR. 5 • 2. ÅRG.

MAI 1943

PRIS 60 ØRE

Olaf Lindvig i spissen for sine menn ved Slottsbakken en vakker maidaag i 1943. I rekken var også Sverre Ryen. Som vi ser var mange møtt frem for å ønske frontkjemperne vel avgårde.

bok, er nettopp omtalen av de sjelene i Norden, en uskyldens slektsstolte tradisjonene på tid dengang Valhall var målet for tapre menn mens Odin drakk vin og sendte sine ravner Hugin og Munin ut i verden å sanke inn kunnskaper slik at høyguden selv kunne bli all- vis. Beundret var krigsguden Tor (Mars, Ares), mens mest elsket var dog den milde, lyse Balder og nordlandenes blonde Venus, Frøya som hadde sitt alter på de fleste gårder og sørget for kjærligheten og den rike grøde. Indoeuropeerne som vandret mot vest, hadde en glad gudeverden. Den var like lekende i Åsgård som på Olympen. den skiller seg i alt fra de semittiske religioners trellaktige underkastelse under en tyrannisk hersker gud som ikke engang har en gudinne ved sin side: Jahve, Jehova, Allah.

De døde lever med oss

Alt dette står ikke å lese hos Ulateig, men hører med i et utvidet perspektiv. Germanske stridsmenn lærte å leve glad- lynt i kampen uten overdrevne samvittighetsskrupler. Den dårlige samvittighet er på mange måter en kristen opp- finnelse, og det er en fruktbar (Forts. side 6)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaksjonssekretær: MARNA MELSDOM PEDERSEN
Redaktør: KÅRE HAUGERUD
Forretningsfører: HARALD K. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 11-14 og onsdag kl. 17-20.
Telefon: (02) 19 06 71 - (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 80,- (i omslag kr. 100,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnementet (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr.spalte/m. Minstpris kr. 50,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.

HVA STÅR NORGES RØDE KORS FOR?

Det har fra politisk hold vært reist sterk kritikk mot at kronprinsessen lot seg velge til viseformann i Norge Røde Kors. Hun burde ha forstått at hun dermed kunne komme i politisk konflikt med den norske regjering, heter det.

Vi er enig i at hun burde ha tenkt seg om, og ikke latt seg lokke til å komme med politiske uttalelser. Men er det rimelig å kreve at hun burde ha forstått at Røde Kors ikke var en rent humanitær organisasjon, men rett og slett en politisk?

Det er nok sikkert flere enn kronprinsessen som har vært i god tro før. Fra fredens dager minnes jeg forbauselsen hos noen hundre norske Røde Kors-søstre som ble straffet for sitt humanitære virke under krigen. At tyskerne også var i god tro der, fremgikk tydelig av den opplæring de gav sine Røde Kors-søstre.

Så en eller annen gang under krigen, i all hemmelighet siden tyskerne ikke visste det - eller var det først etterpå, i fredens glade dager, med tilbakevirkende kraft - må Røde Kors ha forandret sine lover og formålsparagrafer. Kanskje en eller annen juridisk ekspert kunne være vennlig å utrede saken nærmere for oss tungnemme?

HJELP OSS Å HJELPE

Med dette nummer av avisen følger en postgiroblankett for vår organisasjon. I likhet med tidligere ber vi hver enkelt leser om å benytte den. Behovet for hjelp er fortsatt til stede og i mange tilfeller er det bare vi som kan yte en nødvendig støtte.

Skulle noen ønske å sende bidrag til privat adresse, kan du sende et brev om dette til: Hjelppeorganisasjonen for krigsskadede, Postboks 1407 Vika, 0115 Oslo 1. Du vil så motta nærmere beskjed.

Så håper vi at flest mulig vil gi sitt tilskudd. Du vil glede mange som trenger en håndsrøking med det!

Oslo, 14. oktober 1987

E. Saxlund

HJELPEORGANISASJONEN FOR KRIGSSKADEDE

FRONTKJEMPERE OG FALNES EFTERLATTE

HVORDAN NS FORBEREDTE EN NY FOLKEREPRESENTASJON

En av de store misforståelser er at Nasjonal Samling var et diktaturparti. Det partiet imidlertid ville, var å erstatte partistyret med et system som skulle sikre at faglig høyt kvalifiserte mennesker fikk sitte i vår nasjonalforsamling. Man ønsket at folket skulle velge sine representanter gjennom de faglige organisasjoner man var medlem av. Nasjonalforsamlingen skulle kalles Rikstinget, og det skulle deles opp i et Næringssting og et Kulturting. Dette forslag til folkerepresentasjon sto i Nasjonal Samlings program fra 1934 og ble slett ikke endret under okkupasjonen. Quisling stilte også i tredveårene et grunnlovsforslag om at en ordning som dette skulle innføres.

Men hva gjorde partiet for å gjennomføre dette da det satt i maktposisjon? Egentlig ikke så lite, men det beklagelige faktum var jo at man ikke hadde makten alene. Tyskerne var ikke interessert i noen folkerepresentasjon. Det stanset imidlertid ikke NS. Under ledelse av innenriksråden ble arbeidet satt i gang for å bygge opp et Næringssting. Som en del av dette arbeidet kom forsløket på å omdanne de faglige

organisasjoner. Innsettelsen av de kommissariske ledere i organisasjonene hadde selvfølgelig også sin grunn i at en del organisasjoner hadde utviklet seg til motstandsreder mot okkupasjonsmakten, noe okkupanten ifølge folkeretten hadde full anledning til å gripe inn mot. Det er denne siden av saken som har dominert de senere fremstillinger av forholdet, men det er meget viktig at NS' langsiktige målsetting ikke glemmes: Å bygge opp en ny folkerepresentasjon etter at Terboven hadde avskaffet Stortinget.

På grunn av motstand såvel fra tyskerne som fra en del organisasjonsfolk kom det aldri så langt at et Næringssting trådte sammen. Det greide imidlertid sjefen for Kultur- og folkeopplysningsdepartementet når det gjaldt Kulturtinget, som holdt flere møter i de siste okkupasjonsårene. I dette Kulturtinget satt en rekke fremtredende kulturpersonligheter som hadde etablert seg i kulturlivet lenge før 1940, slike som komponisten David Monrad Johansen, billedhuggeren Wilhelm Rasmussen og den fremragende poeten Kristen Gundelach for å nevne

noen. I første omgang ble Kulturtingets medlemmer oppnevnt, men den langsiktige målsettingen var å få slik orden på organisasjonene at de selv kunne velge sine representanter både til det og Næringsstinget.

Faren som forelå, var selvfølgelig at et seirende Tyskland skulle pådytte oss sin egen statsskikk, hvilket Quisling på ingen måte var interessert i. Derfor skrev han også i sitt forslag til Europa-pakt: «Som grunnleggende prinsipp for den europeiske nyordning skal gjelde at hver europeisk stat beholder en fullstendig selvstendighet i indre anliggender.» (Artikkel IX.)

Etter okkupasjonens slutt ble Nasjonal Samlings ledere anklaget og dømt for forsøk på å endre statsforfatningen, hvilket i seg selv er ytterst tvilsomt så lenge det under en okkupasjon er okkupasjonen etter folkeretten bestemmer hvilken styreform som gjelder. Men det får nå være som det vil. Det vesentlige er at Nasjonal Samling arbeidet for å skaffe oss en folkevalgt nasjonalforsamling også om Tyskland skulle seire.

Hvor var Jesus?

En sann historie fra 1945.

En liten jente på 2-3 år var blitt sendt til sine ikke-NS besteforeldre på farssiden, fordi både mamma og pappa satt innesperret. Nå var det ikke bare mamma og pappa som satt i konsentrasjonsleir, men de fleste som småjenta satte pris på. Bl.a. begge besteforeldrene på morssiden, en onkel, og mange andre kjære venner og bekjente.

Farfaren var prest og han viste vesla et bilde av Jesus og fortalte henne hvor god og snill Jesus var. Ja, han var det beste og snilleste menneske på jorden.

Jenta hørte andektig etter, men til sist brast det ut av henne: «Da sitter nok Jesus også på Ilebø, farfar».

Et logisk resonnement utfra hennes livserfaring med hensyn til hvor de snille ble av.

Dagbladets overvåkningstjeneste

30. september hadde Dagbladet et trespaltet oppslag: «Frontkjempere samles igjen». Nå er det jo i og for seg ikke noe oppsiktsvekkende i det. Frontkjempere samles stadig vekk. Men denne gang gjaldt det et helt privat selskap i anledning en frontkjempers syttiårsdag. Blant de 48 gjestene var det 6 - seks - frontkjempere, altså 12,5%. Men en sannhetsgehalt på 12,5% er vel egentlig ganske bra til Dagbladet å være.

QUISLINGS FORSVARSTALE

VIDKUN QUISLINGS FORSVARSTALE i lagmannsretten september 1945

PRAKTUTGAVEN:
Pris kr. 300,- inkl. tre eks. av billigutgaven.

BILLIGUTGAVEN:
Pris kr. 45,-.

Bestilles fra:
A/S HISTORISK FORLAG
Enerhaugsp. 4
Postboks 924 Sentrum
0104 Oslo 1

Betalingen vedlegges som sjekk eller sendes til postgiro 5 15 46 38 eller bankgiro 6063.05.01248.

TYSKE OG ALLIERTE KRIGSFORBRYTELSE

Bjørge Bugge skriver i et åpent brev til meg her i «Folk og Land» (nr. 6) at jeg kanskje er gått i en felle når jeg hevder at både tyskerne og de allierte begikk alvorlige krigsforbrytelser under Den annen verdenskrig. Enhver krig er brutal og rik på råskap. Å tale om en «human krigføring», slik enkelte illusjonister gjør, er et klassisk eksempel *contradictio in adjecto*. Unnskyld latinene, men uttrykket er mer presist enn vårt «selvmotsigelse».

Når det allikevel er berettiget å tale om krigsforbrytelser, er det slike ugjerninger som strider mot de vedtatte konvensjoner i folkeretten som omhandler konkrete regler for krigføringen som bl.a. er omtalt i Haager- og Genfer-konvensjonene, samt i andre tilføyelser i etterkrigstiden. Hensikten er bl.a. å beskytte sivilbefolkningen mot unødige lidelser, det samme gjelder f.eks. sårede og krigsfanger.

Av Idar Aarheim

Selvom folkerettens regler stadig er blitt brutt både under verdenskrigene og senere, har de vært av stor betydning for hva vi med et litt for «stort» uttrykk dog må kalle verdens moralske samvittighet.

En av svakhetene, er selvfølgelig at seierherrene alltid anklager de tapende for brudd på folkeretten, mens de har en slem tendens til å overse forbrytelser de selv har begått.

Dresden, Nagasaki og Hiroshima

De vestalliertes massive nedbombing av tyske byer uten sentral, militær betydning med kanskje Dresden som det styggeste eksempel, samt atombombene over Nagasaki og Hiroshima, var utvilsomt forbrytelser mot menneskelheten. Stalin var vel verdenshistoriens aller største drapsmann – og samtidig Den annen

verdenskrigs virkelige seierherre.

Mot denne dystre bakgrunn, kan ikke Nürnberg-prosessene kalles noe annet enn en politisk hevn over en slagen motstander. En hyklerisk hevn av «gode» demokrater og folkedemokrater. De vestallierte (russerne snakker jeg ikke om engang) benyttet bl.a. hospitaler med svære Røde Kors-tegn på taket – som bombemål, og deres sjøkrig var verre enn tyskerenes. Tortur under forhør ble også benyttet av dem.

Guernica, Oradour-sur-Glane og antisemittismen

Men det har liten hensikt å forsøke å benekte krigsforbrytelser fra tysk side. Tyskland startet med terrorbombingen mot sivile mål allerede under Den spanske borgerkrig med bl.a. utslettelsen av Guernica og fortsatte med ødeleggelsen av store bolig-

(Forts. side 6)

De ubetydelige NS-forfatterne

I sin søndagsutgave 4/10 har Morgenbladet et stort oppslag: «Hvor ble det av nazi-forfatterne?» (Nazi: les NS.) Disse forfatterne var ifølge avisen skrale greier. Hør bare: «Når man ser bort fra en Knut Hamsun, en Finn Halvorsen, en Åsmund Sveen og en Rolf Jacobsen var det heller få og ubetydelige navn bevegelsen kunne skilte med.»

Herregud som vi skammer oss! Det finnes jo så uendelig mange flere av det formatet i dag.

At Morgenbladet blant ubetydelighetene regner opp slike navn som Kristen Gundelach, Lars Hansen, Ivar Sæter, Kåre Bjørgen, Karl Holter, Cally Monrad, Eyvind Mehle, Sigurd Skaun og enda et drøyt halvduzin til, gjør oss selvfølgelig enda skamfullere.

Om Karl Holters bok «Frontkjempere» skriver likevel avisen i et anfall av stor-sinn: «Med unntak av «På

gjengrodde stier» er dette det mest verdifulle menneskelige dokument ført i pennen av en landssvikdømt». Men «På gjengrodde stier» er jo ikke rare greier å sammenligne med.

I alle fall er det helt klart at NS-forfatterne representerte bunnfallet av skrivende kvinner og karle i Norge. Som et skrekkelig eksempel gjengir vi her en salme av Kåre Bjørgen:

Legg armen din om Noreg, den jord som alltid var oss god og gav oss glad sitt rike liv og varme hjarteblod.

Legg armen din om Noreg... sign kvar ein stor og liten he og mor og far som strevar der og kvart eit barn krigen deim.

Legg armen din om Noreg, alt det vi kallar fedreland, so tett og trygt som berre du og ingen annan kan.

(Forts. side 6)

SKAM FOR NRK

Til programleder Anne Helgesen, barnetimens søndagsprogram kl. 0800-0900 – «Stått opp», NRK-Marienlyst, Majorstua, 0342 Oslo 3.

Sammen med mine mindreårige barn lyttet jeg søndag 13/9-87 til Deres program «Stått opp».

Blant annet var det innslag om «Snorre Sel» (v/F. Sælen, Bergen). Det var skremmende at selv ikke et barneprogram kan være fri for politikk og særlig for en ubalansert fremstilling av norsk okkupasjonshistorie (1940–1945, selv om det ikke ble sagt så meget om dette sensitive tema).

Så enkelt og ukomplisert som F. Sælen fremstilte okkupasjonstiden var den nok ikke (tyskerne som tok landet og «NS som ulovlig tok makten og gikk tyskernes ærend»).

F. Sælen og programlederen «glemte» å fortelle at Kongen og regjeringen flyktet fra landet og sitt ansvar og overløt folket til en skjebne som NS søkte å komme best mulig ut av i den forvirringen som oppsto.

Var det forresten etter god gammel skikk i en sjøfartssjøn som Norge anstendig

sjømannskap når kapteinen med sine offiserer var de første til å forlate det synkende skip?

Jeg er barn av gode og anstendige foreldre som var med i NS-bevegelsen og er en av dem som har fått føle det å være barn i en slik familie.

Deres program såret meg, hva tanker det høstet hos mine barn vet jeg naturligvis ikke. Men én ting er sikkert: Jeg vil tillate meg å kalle Deres program en

Skam for NRK.

I krigens ulykkelige år tror jeg de fleste nordmenn – også NS-folk gjorde sitt beste for landets frihet og interesser, uansett hvor de kjempet – som frivillige i England eller på Østfronten, i innsats i handelsflåten m.v., ute og hjemme på alle fronter. Derfor kan jeg ikke godta den skittkasting som ble gjort mot NS-bevegelsen – dermed mot våre foreldre – i Deres program og på toppen av alt i et barneprogram et halvt århundre etter at krigen slutted. Dette smakte av indoktrinering av barn.

Men kanskje programlederen selv var én av de indoktrinerte fra sin barndom?

En stor del nordmenn med massemedia i spissen går over

alt i verden ellers hardt ut mot diskriminering, apartheid, manglende presse- og ytringsfrihet, men glemmer at de hjemme i sitt eget land i nå straks 50 år, skjult og åpent, har undertrykket opinionsmulighetene, diskriminert, trakassert og drevet med skittkasting på en folkegruppe som tilhørte NS, – deres pårørende, barn m.v.

Selvgothetens og selvrettferdighetens HELLIGE KURER i dette land fortsetter i samme spor, også i påvirkning av barn som heller burde læres opp til forståelse og nestekjærlighet, ikke til mobbing, hat og hevn.

Resultatet av det nettopp gjennomførte valg viste at skittkasting på andre ble en boomerang for skittkasterne.

I historisk perspektiv vil det kanskje vise seg at skittkastingen på NS-bevegelsens medlemmer og deres pårørende kan bli en boomerang også for skittkasterne i denne sammenheng.

Sluttkapitlet i historien om okkupasjonstiden og NS-bevegelsen er ennå ikke skrevet.

Med min kristne barnelærdom i behold vil jeg til slutt

(Forts. side 6)

Var Quisling jøssing?

Av A. I. Bru

Lederartikkelen på første side i «Folk og Land» nr. 7 tyder på at 42 års propaganda har virket så sterkt inn på redaksjonen at dette spørsmål er på sin plass.

Jeg var bortimot 39 år ved krigsutbruddet og således voksen nok til å kunne følge godt med i det som foregikk. Fremdeles er jeg ved full sans og samling og husker godt som om det skulle ha vært i går den engelske mineleggeren på Vestfjorden om morgenen den 8. april 1940, som fikk meg til å reise hjem. Jeg husker også at det norske tap av menneskeliv var beskjedent etter vel 5 års krig. Ifølge Einar Gerhardssens «Felleskap i krig og fred», s. 217 på 10 262 døde. herav falt 850 under krigen i Norge, 3668 sjøfolk omkom, 1100 falt under alliert kommando, og i motstandsstyrkene gikk det med 2091. Jeg kjenner ikke til om de såkalte likvideringer, d.v.s. snikmord er medregnet i disse tall, men etter over 5 års okkupasjon er tallene forholdsvis beskjedne.

Til sammenlikning kan nevnes at Finlands tap av døde under vinterkrigen, som varte i 1 måned, var 22 900 falne.

Jeg husker også at vi under okkupasjonen trygt kunne ferdes i Oslos gater i stummende mørke, mens det i dag er livsfarlig å ferdes utendørs selv på høylys dag.

Vi vet også at alle voksne mennesker i Tyskland etter krigen ble denazifisert, d.v.s. hjernevasket. Alt tyder på at «Folk og Land»s redaktør er blitt utsatt for det samme etter 42 års ensidig propaganda.

A. I. Bru

Red.'s anm.:

Nr. 7 sin forside inneholdt to artikler. I den ene fortalte en dansk kampfelle om «rettsoppjøret i Danmark. I den andre artikkelen gjenga vi ordrett fra en tysk rapport hva Quisling mente om tysk politikk overfor Norge. Er det Quisling Bru protesterer mot? Mener han at vi skulle ha undertrykt at Quisling hadde oppfatninger som dette?

JANE HORNEY OG MOTSTANDSBEVÆGELSEN

Av journalist Claus Frost-Hansen

I Danmark skapte en såkaldt dramadokumentarisk TV-udsendelse af svensk/dansk oprindelse øget interesse om den danske Modstandsbevægelse. Den tidligere minister- og modstandsmand – Frode Jacobsen var rasende over udsendelsen og krævet Danmarks Radio til regnskab for de – efter hans mening – ganske løse påstande, der fremsettes i tv-spillet.

De går ganske enkelt ud på, at dele af den danske Modstandsbevægelse og den daværende Efterretningstjeneste i krigens sidste måneder samarbejdede med tyskerne. Danskerne skulle, siges det, modtaget våben af tyskerne for til gengæld at lade dem benytte de etablerede flugtruter over Øresund – bl.a. til nogle guldtransporter. Dette skulle Jane Horney være kommet til kundskab om, og derfor blev hun myrdet. Man formodede, at hun efter krigen ville være en sikkerhedsrisiko med denne viden.

Når de nævnte modstandsfolk var så interessert i våben, skyldtes det, at man i nationale danske kredse formodede, at det ville komme til et oppør med de danske kommunister ved krigens afslutning – at de ville søge at tilrive sig magten i det befrie Danmark. Frode

Jacobsen mener, at Jane Horney-serien tilsviner Modstandsbevægelsen og ønsker, at der forskes mere i de historiske facts fra krigsårene for at redde Modstandsbevægelsens ære – og Danmarks. Det er imidlertid en kendsgerning, at det næppe tjener Danmarks ære, at grave for meget i krigstidens historie!

Danske politikere førte en klog, men alt andet end smagfuld politik indtil selv de dummeste kunne se, at Tyskland ville tabe krigen. Rent faktisk var Danmark med på begge sider!

Med tilladelse fra – ja, endog animeret af – den danske regering, reiste danske officerer til Østfronten for at bekjempe kommunismen. Daværende generalløjtnant Ebbe Gørtz, chefen for generalstabben, talte smukke ord til de danske frontkæmpere inden de tog afsted, og mindede dem om, at de nu skulle ud for at kæmpe «for Danmarks ære». Officererne havde fået løfte om, at de ved hjemkomsten kunne genindtræde i de danske værn med den charge, de måtte opnå.

Ved denne hjemkomst gik det dog ganske anderledes. De – og alle frontkæmperne – blev arresteret og dømt.

(Forts. side 6)

Replik til en overlevende

En «overlevende fra 'Division Wiking'» skriver i en lengre artikkel i nr. 6 av «Folk og Land» at etterkommerne bør glemme og slette over at deres foreldre og besteforeldre var på den gale side under krigen. En slik defaitistisk holdning kan være forståelig etter alle nedverdiggende erfaringer i etterkrigstiden, men særlig forutseende er den ikke. En slik holdning er det samme som å godta seierherrenes overgrep mot både seg selv – og indirekte mot etterkommerne.

Personlig synes jeg det er merkelig at en «Wiking» vil dø på sotteseng i dette kampspørsmål.

Historiens kvern maler langsomt i Norge, men den maler! Den kommer med tid og stunder til å male seierherrenes enerett på sannheten om Den annen verdenskrig i stykker. En dag skal også de frivillige som falt på Østfronten i kamp mot det sovjetiske despoti, finne sin plass på en æresbauta.

De falt i kamp mot det samme despoti som NATO-alliansen danner et vestlig vern mot, dette despoti som vår evneløse London-regjering spilte på parti med.

I dett perspektiv kan frontkjemperne betraktes som forut

(Forts. side 7)

Willy Bjørneby går til rettssak

Den 8/9-87 sendte han «Folk og Land» dette brevet, samt sitt prosesskrift til Oslo Byrett. Han anklager historikerne Skodvin og Grimnes for dokumentfalsk av «Elverumsfullmakten».

Prof. Johs. Andenæs sto forleden i TV og uttalte følgende: «Ytringsfriheten er grunnvolden for alt demokrati!».

Denne feirete og så dypt beundrete jurist har altså nå – endelig, brutt det tabu som i alle vonde år har vært påtvunget hele den samlede norske presse, nemlig at ingen som har vært berørt av «rettsoppgjøret» overhodet har hatt mulighet til å bli hørt eller å få komme til orde.

Som alle vet har enhver ytringsfrihet vært bannlyst i alle år.

Takket være prof. Andenæs er dette totale tabu nå opphevet.

Jeg ber Dem herr redaktør å lese vedlagte prosesskrift.

«Willy Bjørneby går til rettsak mot historikerne Skodvin og Grimnes for dokumentfalsk av «Elverumsfullmakten».

Bjørneby hevder at det aldri vil bli ro i landet før alle kort med hensyn til «rettsoppgjøret» blir lagt på bordet.

Det er fremdeles titusener

norske borgere med familier som aldri har godtatt den store og drepende urett som de føler er blitt begått mot dem og som fremdeles fortsetter.

Ved at denne sensasjonelle saken nå kommer for retten vil det endelig bli åpnet for en løsning av disse for Norge så lite smigrende rettstilstander, som stadig ligger som en giftig tåke over vårt land. Bør ikke Deres avis hjelpe til her?

Med beste hilsen
Willy Bjørneby

Red. bem.:

Vi har med stor interesse lest Deres prosesskrift og ønsker Dem lykke til! Men med vår erfaring med norsk rettsvesen, undrer det oss at De er i stand til å håpe på så mye godt fra den kanten.

Med hensyn til prof. Johs. Andenæs' storartede uttalelser om ytringsfrihet og demokrati, er vi redd De kan ha misforstått noe.

Med ytringsfrihet menes vanligvis, her som i andre demokratiske eller udemokratiske

(Forts. side 6)

MANEDENS PERNILLE

Fra løgn til etablert sannhet

«Er du klar over at vi var i krig med Sverige i 1905?» Spørsmålet kommer med et flir fra Gullet, som sitter med benene krøllet under seg i godstolen og leser «Dagbladet» av 1/10. Årelange bestrebelse fra min side for å få henne til å sitte anderledes har ikke vært kronet med hell. Så jeg har oppgitt det, og langsomt innsett at jeg har fått en voksen datter, som må ha lov til å ha sine vaner.

Jeg ser bare spørrende på henne. Hun fortsetter: «Hør her, det står på første side, og jeg siterer, som det heter på politikersprog: – I 1905 oppløste vi unionen, og jagde svenskene over grensen –. Det må da ha vært krig.» Jeg sa ikke noe, for jeg så på henne at det kom mer. «Dersom dette hadde vært i Ungdomsskolen, ja, du vet jo at vi også skulle lære å

lese aviser der, hadde jeg trodd det. Vi trodde jo at det som sto i avisene var sannheten selv, for motforestillinger fikk vi lite av.»

«Hvem er det som har prestert det der?»

«Det er en sportsjournalist som innleder en artikkel slik. Kanskje vet han ikke bedre.» Det er forakt å spore i stemmen hennes. – Tema er uttømt, hun fortsetter å lese.

«Jeg har lyst på en kopp te,» sier jeg, «Har du?»

«Ja, i massevis, hvis du er så snill å lage den.»

Jeg har knapt kommet ut i kjøkkenet før hun kommer etter. «Har du hivd «Dagbladet» for igår?»

«Nei, det ligger oppe på kjøleskapet. Jeg sovnet fra sengelektyren igår, og hadde tenkt å se over det idag. Jeg var trett for jeg kom ikke hjem

fra kontoret før i åttetiden.» Bevæpnet med «Dagbladet» forsvinner Gullet inn i stuen igjen.

«Her har vi det», forkynner hun da jeg kommer med teen og lukker døren med albuen.

«Jeg bare bladde igjennom avisene igår, men akkurat da du gikk kom jeg til å tenke på en overskrift jeg så.» «Dagbladet» ligger oppslått på bordet, og helt fra døren har jeg ingen vanskelighet med å lese den overskriften hun sikter til: «FRONTKJEMPERE SAMLES IGJEN».

Det er tydelig at Gullet har kommet på gli, jeg har ikke satt koppene på bordet engang før hun fortsetter. «Du har flere ganger snakket om noe du kaller å etablere en løgn. Nå skal du få et eksempel på det, for nå går det opp for meg hva du egentlig har ment.» Gullet

konstaterer at teen er for varm før hun begynner høyttlesningen. Det dreiet seg om «Dagbladets» «omtale» av Egil Ulateigs bok, «Dagbok frå ein rotnorsk nazist», som var blitt presentert på en pressekonferanse den 29/9. «Jeg trodde det var denne boken som skulle stå i fokus», sier hun etter avsluttet høyttlesning, «men du hører jo hva «Dagbladet» får vridd det til».

Teen er i mellomtiden blitt noe avkjølet, men ikke Gullet. «Det er jo den andre dagboken, den som en eller annen avis i Lillehammer eller noe slikt hadde fått tak i. Den dagboken som også «Arbeidebladet» bragte fordreiet sitat fra. Jeg husker du var passe sinna, men at du roet deg ned da du hadde skrevet om det, og det dessuten fra annet hold ble bevist at «Arbeiderbladet» hadde

manipulert med sitatet.»

Jeg fikk ikke sagt noe før hun fortsatte. «Og her står det, og det til og med to ganger, at nordmenn i SS-tjeneste deltok i massakrer av jugoslaviske landsbyboere på Balkan. Akkurat som om det skulle være sant og noe alle vet.»

Jeg lar henne snakke, hun sier jo nettopp det jeg selv mener. «Er ikke dette et bevis på hvordan de forsøker å gjøre en løgn til en sannhet. Jeg tror ikke engang at det ble snakket om massakrer på den pressekonferansen. Det var jo boken til Ulateig som sto på programmet. det skulle forresten være artig å vite hva denne Ulateig synes om «Dagbladet»s presentasjon av hans bok.»

Pernille

Hva er INO?

Vi gjør oppmerksom på at man fra Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie, postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1, kan få et åtti sider stort hefte som heter «HVA ER INO? Bibliotekatalog og informasjon. Et hjelpemiddel for historieinteresserte». Som man forstår av tittelen, inneholder heftet en oversikt over de bøker man kan få låne fra INO's bibliotek, som inneholder en mengde litteratur med emner knyttet til okkupasjonstiden og den annen verdenskrig.

Brev til «Folk og Land»

Jeg har skrevet brev til Dem før og sagt opp avisen, men kommer likevel til å fortsette å abonnere på «Folk og Land».

Jeg har studert og analysert Deres gode bok i anledning Quislings 100 års minne: Vidkun Quislings forsvarstale. Og jeg forstår nå at Vidkun Quisling ikke var noen landsforræder. Han ønsket å redde det norske folk og land.

Og jeg forstår at NS ikke ønsket noe nazistisk styresett i Norge, men ville arbeide for fred, og til beste for folk og land. *Beste hilsen K. H.*

De ubetydelige . . .

(Forts. fra s. 4)

I tilknytning til denne salmen skriver Morgenbladet 4/10 om forfatteren, som jo var ivrig NS-mann: «Talentet var det heller skralt med, men som propaganda betraktet var Bjørgens dikt effektive». Da sier vi: Leve propagandaen!

Skam for NRK . . .

(Forts. fra s. 4)

vise til Bergprekenen! Matt. 5-7, og merk særlig: Kap. 7-3 «Hvorfor ser du splinten i din brors øye, men bjelken i ditt eget blir du ikke var?».

Og 7-12: «Derfor alt det I vil at menneskene skal gjøre mot eder, skal også I gjøre mot dem, for dette er loven og profetene». *Vennlig hilsen Snorre Sel Bergen*

Willy Bjørneby . . .

(Forts. fra s. 5)

tiske land, retten til å ytre seg til maktavernes fordel. Demokrati vil si at folket skal få lov til å være med å bestemme, så sant det har «seriøse» meninger. Ellers ville det jo være både umoralsk og uforstandig, og trengte nye runder med opplysning, kombinert med litt sosial og politisk mobbing.

Vi forstår godt at De må være Deres egen prosessfullmektig fordi ingen norsk jurist våger å ta en sak som vedrører «rettsoppjøret». Det skal De bare være glad for, da det i det minste vil spare Dem for noen kroner. Utfallet er så allikevel gitt på forhånd.

Så vidt vi kan se av Deres prosesskrift, har De ikke annet enn rene fakta å holde Dem til, og da ligger de, etter vår erfaring, temmelig tynt an. Hvis De leser innlegget i Aftenposten 13/10, «Krig og folkerett», av en av våre juridiske eksperter, professor dr. jur. Finn Seyerstad, vil de sikkert forstå hva vi mener.

Fra den synsvinkelen sett, er det et pent trekk av Oslo Byrett at den har trenert saken, som De forteller oss, i to år nå, i håp om at Deres høye alder snart skal løse problemet.

Tross alt er det ingen fornyelse for en jury heller, om den, under trykket av de politiske omstendigheter, skulle komme til å føle trang til å gjøre som en ung gutt gjorde, da han ble konferert med noen svært så ubehagelige kjenns-gjerninger, og utbrøt: «Jeg be- nekter fakta».

Slikt har skjedd før i verdenshistorien, og neppe for siste gang. Så med mindre De er beredt til å lide for sannhetens skyld, så er vårt personlige råd til Dem: å la Oslo Byrett få lov til fortsatt å trenere saken.

Bygdekonservatismen . . .

(Forts. fra s. 2)

anelse hos Ulateig som får ham til å undres på hvorvidt mange av de gamle bondeslekter har vært kristnet annet enn på overflaten.

Ordinære brev og dagbøker

De brev og dagbøker fra Sverre Ryen som forfatteren har bygget boken omkring, er ikke særlig originale. Selvfølgelig er de verdifulle, menneskelige dokumenter, men de forteller ikke meget som var ukjent for interesserte lesere fra før. Litterært ligger de lavt.

Jeg føler meg heller ikke trygg på at forfatteren har brukt dem tilstrekkelig kritisk overalt. Særlig synes jeg at kapitlet om Regiment Norges opprensningsaksjoner i Kroatia virker vel fantasifulle. To av de ledende offiserer fra regimentet, hevder at avdelingen aldri deltok i terroraksjoner mot sivilbefolkningen under oppholdet i Kostajnica. Når det gjelder nordmennenes innsats der, er det nok tryggere å holde seg til Frode Halles bok «Fra Finland til Kaukasus». Som krigsskoleoffiser fra før krigen, hadde han den betrodde stilling som regimentets adjutant og visste om alle de bevegelser de norske styrkene var involvert i.

At det kom til en del spredte trefninger med partisanene som ifølge folkeretten ganske riktig må ansees som franktirører, er en sikker sak. De hadde derfor heller ikke krav på å bli behandlet som krigsfanger etter Genferkonvensjonen. Men derfra til å beskrive overfall på ubevæpnede kvinner og barn, er det et drøyt stykke. På dette ømtålige punkt synes Ulateig å ha falt som offer for etterkrigstidens propagandapsykose mot tyskerne. Og for offisielle, jugoslaviske historikere og «øyenvidner».

Den verste terroren i Jugoslavia, sørget nok Titos partisaner for da de fikk frie tøyler til å massakrere sine motstandere etter krigen. Det gikk som Ulateig riktig nok er inne på, særlig ut over kroatene på grunn av deres kulturelle og politiske tilknytning til den vesteuropeiske sivilisasjon. Titos partisaner ble endog omtalt som banditter uten folkerettens krav på beskyttelse av de alliertes domstol i Nürnberg. Deres bestialske fremferd mot motstanderne både under og etter krigen, ble i sterke ordelag fordømt av de allierte. Tvilende bes lese Aftenpostens omtale av forholdet 20. februar 1948!

Glimrende bilder

Et stort pluss ved boken er den kjente fotograf Tom B. Jensens billedredaksjon. Det er historisk sus over flere av bildene, f.eks. på side 39 hvor en avdeling fra Regiment Norge marsjerer taktfast ned Slottbakken med Hauptsturmführer Olaf Lindvig i spissen. Hundrevis av tilskuere kranser de norske frivillige og viser at frontkjemperne på ingen måte var isolert i det norske samfunn under krigen slik jøsingpropagandaen ville ha det til etterpå.

Replik til en . . .

(Forts. fra s. 5)

for sin tid.

De er de norske stridsmenn med størst sammenhengende krigserfaring om hva en moderne landkrig i ugjestmilde strøk innebærer. Og de sloss for Norge og for Europa! Derfor skal deres innsats minnes med ære så lenge en historisk bevissthet er levende på det europeiske kontinent og i deres hjemland.

Idar Aarheim

Tyske og . . .

(Forts. fra s. 4)

strøk i den polske hovedstad og av Coventry. Eller hva skal vi si om massakrene i den franske landsby Oradour-sur-Glane 10. juni 1944 da 792 mennesker, derav ca 400 kvinner og barn ble myrdet som represalier for fransk franktirørvirksomhet? At Gestapo i betydelig utstrekning benyttet seg av tortur under forhør, lar seg ikke benekte og antisemittismen og raseteoriene førte til handlinger som kan minne om kollektiv sinnssykdom. Dessuten var det er politisk dumhet av dimensjoner når vi tenker på at de tyske styrkene til å begynne med ble hilst som befriere i store deler av Øst-Europa (ikke minst i Ukraina).

Jeg har ikke funnet noe troverdig underlagsmateriale for at 6 millioner jøder ble myrdet – men er det ikke ille nok om det var 4,3 eller én million – gasskamre eller ikke? Bare å lese den verste nazilitteraturen om jødene, er kvalmende selv om den sionistiske propaganda også ofte har vært frastøtende. I Øst-Europa var tyskerne på ingen måte alene om antisemittiske progromer, men bare den som vil dekke over den historiske sannhet, kan benekte tyskernes jødedeportasjoner, ghettoer og konsentrasjonsleirer.

Moralsk nederlag

Kjære Bjørg Bugge: De som skriver så åpent om overgrepene mot Dem selv og Deres familie i etterkrigstidens rettsløse, norske samfunn, burde også kunne se at såvel tyskerne som de allierte begikk forbrytelser mot menneskeheten. Men der er en vesentlig forskjell som historien ikke kan leve med:

«Mens vi gjennom hele etterkrigstiden til en hver tid er blitt planmessig indoktrinert med de tyske grusomheter, har vi hørt svært lite om de allier-

tes. Seierherrene har aldri bedrevet kritisk selvransakning på dette punkt. De geberder seg fortsatt som de moralsk overlegne og spiller fariseere i templet. Deri ligger de alliertes moralske nederlag.»

I Øst-Europa seiret den sovjetiske despotisme, i Vesten den kapitalistiske og sosialistiske demokratiske som forflater alle menneskelige kvaliteter og verdier på en reduksjonistisk måte.

Mennesket i tabloidformat.

Jane Horney . . .

(Forts. fra s. 5)

Hr. Ebbe Gørtz blev imidlertid af de allierede anerkendt som øverstbefalende for alle danske modstandsfolk, og i slutningen av 1945 genindtog han sin stilling som chef for generalstaben.

Den danske regerings ønske var at bringe Danmark uskaddet gjennom krigen, og det var naturligvis en balancegang.

Man måtte undgå å provokere tyskerne og samtidig bringe de allierede indtryk af, at Danmark var på deres side.

Det lykkedes som bekendt overmåde godt. Medens regeringen udadtil førte tyskernes politik og fordømte modstandsfolkene som farlige og skadelige for Danmark – gikk det ganske anderledes til bag kulisserne. Man var helgarderet: *vandt Tyskland var det frontkjemperne, som havde ræddet Danmark* over i seierherrenes lejr – var det de allierede, så var det modstandsfolkene, som repræsenter Danmark! Ejendommeligt nok, var der *nogenlunde lige mange aktive på begge «hold»* – ca. 10.000!

Resten af Danmarks befolkning var tilskuere – ganske vist med sympatier for eller imod Tyskland, men inaktive uden åben stillingtagen. Naturligvis kun til majdagene 1945 – så hadde alle klare holdninger. Man hadde vunnet!

I de første 15 måneder af besættelsen hadde kommunisterne holdt en lav profil her i Danmark. De hadde svært ved at forstå og acceptere Hitler/Stalin samarbeidet – men ved Tysklands angreb på Sovjetunionen i juni 1941 vågnede de til dåd. Man må lade dem, at fra da af overtog de den førende rolle i modstandskampen. De hadde det sammenhold, som de borgerlige kræfter manglede, og de var trænede i organisatorisk arbejde. Omend en minoritet, så en slagkraftig! (Forts. neste nr.)

HISTORIENS RØDE TRÅD

« Gi meg seks linjer, skrevet av en hvilken som helst hederlig mann – og jeg skal finne noe der som rekker til å henge ham.»

Kardinal Richelieu

Asdahl . . .

(Forts. fra s. 1)

menn med en slik feilinformasjon. Vi visste jo heller ikke at Norge ikke kunne betraktes som krigførende nasjon etter at regjeringen hadde gitt Ruge ordre om total kapitulasjon med samtlige stridskrefter 10. juni 1940.

Kunne blitt skutt

Asdahl: – La meg nevne et konkret eksempel. Her på Fossum gård hadde vi adskillige våpen, materiell og ammunisjon godt gjemt det siste krigsåret. Statspolitiet kom for å undersøke. De var på riktig spor og hadde nær avslørt den farlige hemmeligheten. I så tilfelle hadde sannsynligvis tyskerne skutt flere i familien – og de kunne faktisk gjøre det med folkeretten på sin side!

Hvor naive og uvitende var vi ikke dengang. Vi visste heller ikke at «Elverumsfullmakten» som Stortinget skulle ha gitt regjeringen 9. april 1940, og som alle var så stolte etter krigen, i virkeligheten aldri var blitt avgitt.

Kristent livssyn og frontøstrene

– Har ditt kristne livssyn spilt en roll for din revurdering av «Rettsoppjøret»?

– Jeg har vært personlig kristen siden tidlig i ungdommen. For meg har det utvilsomt vært av betydning. Prinsipielt er jeg en motstander av dødsstraff og jeg syntes allerede i 1945 at arrestasjonene, interneringen og landssviksakene gikk over alle grenser og jeg mislikte den ensidige hetsen som kom til uttrykk i pressen. Samtidig kjente jeg flere gode sambygginger som ble arrestert fordi de hadde vært på feil side av politisk overbevisning.

Som kristen synes jeg noe av det verste var den urettvise behandling frontøstrene fikk. Selvom de hadde meldt seg frivillig med livet som innsats for å lindre de såredes nød og smerte, ble de under «Rettsoppjøret» behandlet som

kriminelle enda de sto under beskyttelse av Røde Kors i Geneve.

Som kristne er vi pålagt å vise barmhjertighet. Derfor er det ekstra opprørende å oppleve at barmhjertigheten blir straffet! Dessverre må vi også si at Den norske kirke heller ikke var på høyde med situasjonen etter krigen. Når det gjaldt den uretten frontøstrene ble utsatt for, burde kirken ha protestert på det kraftigste, sier Erland Asdahl.

– Andre betenkelige forhold i etterkrigstiden?

Asdahl: – Det har også vært vanskelig for meg å få det til å stemme at samtidig med at frontkjempere som hadde bekjempet Sovjetunionen av idealistiske grunner, satt innsperrret, gikk Norge våren 1949 inn i den antisovjetiske NATO-alliansen. I senere tid har også offentligheten fått erfare at Arbeiderpartiet og LO sammen med politiet og den militære sikkerhetstjeneste, drev overvåking av motstandere på venstresiden.

Prinsipielt er det selvfølgelig betenkelig at et parti og en fagorganisasjon tilriver seg en så sterk maktposisjon at den på det nærmeste blir identisk med statsmakten.

– Har vi hatt en tilstrekkelig kritisk presse og offentlighet i etterkrigstiden?

Ensretting i presse og politikk

– Det har vært altfor meget hysj-hysj-mentalitet og lite frimodighet på en rekke områder i vårt samfunn. Ikke bare i forbindelse med tabu-temaene som her er blitt berørt. Iblant er det like viktig å notere seg hva pressen ikke skriver om. Tenk på hvor lite kritisk den har vært f.eks. i forbindelse med Alexander Kielland-ulykken.

Innen partipolitikken er det også altfor meget av kameraderi og konvensjonalitet. Djerve og kritiske røster bringes ofte til taushet. Det samme gjelder innen ledelsen i næringslivet og i organisasjonene. Ofte velges uselvstendige og svake ledere av sterke, maktglade bakmenn som ønsker å bruke dem i eget maktspill. Personlig initiativ, mot og ansvarsfølelse blir sjelden belønnet etter fortjeneste. Men landet lider av et ineffektivt byråkrati og ofte ledere som er andres øyentjenere.

– Hva er det pressen unngår å skrive om?

– Det gjelder ikke bare urettferdigheter og fortielser i forbindelse med krigen, men det er en rekke saker pressen

ikke forfølger til bunns slik at de virkelig ansvarlige trekkes frem i offentlighetens lys. Tenk bare på de store industri-skandaler: Ødeleggelsen av Tandberg, statsbedriftenes elendige resultater, de uhyrlige overskridelser i Nordsjøen og nå på Mongstad. Hvem er de virkelig ansvarlige for de skandaløse forhold ved Kongsberg Våpenfabrikk?

– På Stortinget ville du at de borgerlige skulle stille mistillitsforslag til AP-regjeringen i forbindelse med Alexander Kielland-katastrofen. Da dette ikke lyktes, ga du din stemme til Hanna Kvanmos mistillitsforslag. Kostet det deg din politiske karriere videre?

– Denne plattformkatastrofen er på ingen måte blitt uholdt etterforsket på en faglig betryggende måte. Flere av ekspertene i granskningskommisjonen burde ha vært erklært inhabile, de hadde partsinteresser i saken. Jeg har tidligere trukket frem navnene, men man valgte å dysse ned saken!

De tekniske undersøkelser tyder nemlig entydig på at Kielland-katastrofen skyldtes en sabotasjehandling. Kanskje en sabotasjehandling som tok sikte på å trekke oppmerksomheten vekk fra de usannsynlige kostnadsoverskridelser i Nordsjøen på tilsammen 22 milliarder kroner som nettopp var avdekket. Det viste Moe-komiteéns fyldige rapporter om kostnadsoverskridelsene like før plattformkatastrofen som skjedde 29. april i 1980. Moe-komiteéns rapport ble aldri seriøst gjennomdebattert på grunn av Kielland-tragedien som også avdekket et usunt samspill mellom partiene som hindret oppklaring av hvordan ulykken i virkeligheten hadde skjedd.

Selvfølgelig hadde Hanna Kvanmo rett i den saken som avdekket politisk innavl og korrupsjon. Jeg er stolt over at jeg stemte med henne og nektet å følge partipiskeren. Derfor kunne jeg forlate Stortinget som en fri mann, men med få illusjoner om partipolitikken.

Mistilliten til partier og politikere

– Var årets protestvalg og den lave valgdeltagelse et uttrykk for mistro til partipolitikere?

– Jeg tror det. Og partiene og politikere har seg selv å takke for synkende troverdighet. Vi trenger et redeligere politisk system som satser på begavede mennesker som tør å ta personlig ansvar.

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

Serien: «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 50,-
 » Odd Melsom: **NS og fagorganisasjonen** .. kr. 50,-
 » Odd Melsom: **Fra kirke- og kulturkampen** kr. 50,-
 » Einar Syvertsen: **Også dette bør være sagt** kr. 50,-
 » ALLE 4 BIND: kr. 150,-

.... » A. I. Bru: **Professor på ville veier** kr. 50,-
 » A. I. Bru: **Her er London** kr. 60,-
 » Adolf Hoel: **Universitetet under okkupasjonen** kr. 25,-
 » Walter Fyrst: **Min sti. NS blir til, o.m.a.** kr. 95,-
 » Finn Kjelstrup: **Den norske kapitulasjon** .. kr. 20,-
 » Per Lie: **Sannheten om Telavåg-affæren 1942** kr. 15,-
 » Sigurd Myting: **Politisk dømt** kr. 35,-
 » Kai Normann: **Diktene Laurbærkransen** ... kr. 20,-
 » Sundra Sand: **Vidkun Quisling's siste dager** kr. 10,-
 » Arne Tellefsen: **Når forsvarer forfaller** kr. 25,-

G A V E B Ø K E R for venner i utlandet:

.... eks. Roald Astrup Nielsen:
 The «**SOLBRIS**» **escapade** (Engelsk) ... kr. 80,-
 » La Fuga del «**SOLBRIS**» (Spansk) kr. 80,-
 » H. Franklin Knudsen: **I was Quisling's Secretary** kr. 55,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Institutet för Offentlig och Internationell Rätt:
 Den **norska rättsuppörelsen** kr. 50,-
 » Forbundet: **Gi oss rettsstaten tilbake** kr. 5,-
 » Forbundet: **§ 104. Mere lys over rettsoppjøret** kr. 10,-
 » Pastor A. E. Hedem: **Quo vadis Norvegia** . kr. 30,-
 » Ralph Hewins: **Quisling – profet uten ære** . kr. 60,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **ASTRID D.D.D.** kr. 100,-
 » Gary Allen: **Ingen tør kalle det en sammen-svergelse.** (Hvem trekker i trådene?) kr. 50,-

NYHETER:

.... eks. Roald A. Nielsen: «**Solbris Ohoi!**» kr. 100,-
 » Torstein Gunnarson: **Sannheten om Kirsten Flagstad** kr. 150,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **Lys over landssvikoppjøret** kr. 145,-
 » Jørgen Sehested: **Broholmøtet** kr. 75,-

FRONTKJEMPERNE:

NYHETER:

.... eks. Tore Dyrhaug: **KIMÆRE** kr. 50,-
 » Harly Foged: **Danske landsknægte, SS-soldat** kr. 90,-

.... eks. Ben Esper: **Tsjerkassy. Ambulanseskjører på østfronten** kr. 100,-
 » Hans Werner Neulen: **An Deutscher Seite** Fremragende om norske o.a. frivillige på tysk side i Waffen-SS og Wehrmacht kr. 175,-
 » R. Schulze-Kossens: **Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen** kr. 210,-
 » Sigurd Senje: **Glemt soldat** kr. 100,-
 » **Gebirgsjäger im Bild** kr. 210,-
 » **Panzergrenadiere der Panzerdivision** **Wiking im Bild** kr. 210,-
 » **Europäische Freiwillige im Bild** kr. 210,-

Legg til kr 15,- for forsendelse ved forskuddsbetaling til:
 Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

HEIMEN ER SAMFUNNETS RYGGRAD

De som kjempet for sine politiske idealer under krigen hadde alle en formening om hva Norge skulle bli når seieren var vunnet. På ett område var vi alle enige. Det skulle ikke bli det det hadde vært før. Det skulle bli så meget bedre. Vi som tapte krigen fikk ingen sjanse til å realisere våre drømmer.

Hvordan har så seierherren forvaltet sine? Etter å ha vunnet den største seier noen gang i verdenshistorien, hadde denne stormaktsalliansen faktisk vunnet det absolutte verdensherredømme. Med den kunnskap og viten som da var tilgjengelig, kunne man virkelig for første gang i menneskets historie ha laget et virkelig paradys på jorden for alle folkeslag.

Istedet er det blitt et mareritt for det store flertall, av krig, sult og nød. Og man kunne nesten føle seg fristet til å si et mareritt av vellevnet, interesseløshet og manglende livsinhold for et rikt mindretall. Det er faktisk få mennesker i dagens verden som ikke føler at noe er absolutt galt. Men hva?

Kanskje lykken som vi alle søker, er å finne i lydigheit mot Livets Lover, ikke i holdningsløs jakt på nytelser og fornøyer. Eller i å dyrke en selvgod fromhet bygget på ønskedrømmer i strid med all livserfaring og sunn fornuft. En «idealisme» som ikke går av veien for å kriminalisere og forfølge alle som ikke vil bygge sin virkelighetsoppfatning på rene luftslott.

Kanskje våre myndigheter kunne ha mer hell med seg hvis de merket seg det gamle ord om at hva du evner kast av i de nærmeste krav. I stedet for å flakse jorden rundt for å løse alle andre steders problemer, kunne de starte med alle de presserende oppgavene her hjemme. Begynne med alle de titusener av nødlidende norske barn for eksempel.

I den anledning vil vi minne om Nasjonal Samlings programpost nr. 20: «Familien og heimen vernes. Vyrnaden for kvinnens virke i heimen og for morskallet høynes. Politisk, rettslig og yrkesmessig likestilling mellom mann og kvinne. Barnetrygd gjenomføres og folketrygd for gamle og uføre.»

Det har hittil vært våre myndigheters bærende ide at nær sagt alle andre enn mor, er best skikket på disse områder. «Ukvalifisert» kjærlighet har null verdi i vårt samfunn. Samfunnets spilleregler har jaget mødrene ut av heimen. Resultatet av denne livsfjerne politikken er blitt at barne- og ungdomsproblemer har nådd nærmest uløselige dimensjoner.

Forslaget til nytt statsbudsjett viser en ytterligere opptrapping av denne holdningen. Man ikke bare unnlater å støtte mødre som vil vie sin gjerning til heimen og barna når disse er mindreårige, men man ønsker å straffe skattemessig de barnefamilier hvor en av foreldrene er hjemme, i forhold til der begge arbeider ute, når inntekten i begge familiene er like stor.

Ikke en ytterligere svekkelse av familiebandene, men en bevisst styrkelse av dem, vil kunne gjenreise foreldres omsorgs- og ansvarsfølelse for sine barn.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17–20, tirsdag kl. 11–14, onsdag kl. 17–20.
Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.
Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

Under Sovjetstjernen

I over 40 år er det fokusert i ter at de kom frem til et ut-
bøker og alle andre moderne hungret Tyskland i ruiner.

massemedia på overgrep som Vi har ikke fått høre om
tyskerne angivelig skal ha dette i massemedia. De berørte
foretatt seg under den annen gjenlevende har aldri riktig
verdenskrig. Overgrep kan ristet seg etter de opplevelser
forekomme på begge sider i en de hadde, og det er ikke mange
krig, men siden seierherrene som har nedtegnet sine opp-
kun har drevet med svart- velser.
hvitmaling i denne tiden, bør Men en kvinne ved navn
det nå være sundt å få med Elfriede Kalusche har skrevet
noen av de overgrep som er om sine opplevelser i og om-
foretatt på den andre siden. kring Königsberg i denne
Det er tross alt ikke bare jøde- tiden til hun ble utvist i 1947.
forfølgelsen det er dimen- Prof. Fritz Gause, en person
sjoner over når det gjelder fra administrasjonen i Kø-
tragiske overgrep. *Seierherrene nigsberg, har i et forord til*
holdt 11 millioner tyske krigs- boken bl.a. skrevet:
fanger i slavearbeide i opptil «Da festningskommandan-
10 år etter krigsslutt. 2,8 mill. ten 9. april 1945 måtte kapitu-
i tyske østområder ble drept lere for overmakten – mot
etter fremmarsjen i -44 og -45. ærefulle betingelser – noe som
Resten ble fordrevet fra de ikke på et eneste punkt ble tatt
områder de hadde bosatt i 700 hensyn til, befant det seg
år, fra sine hus og hjem og bon- 110 000 sivilpersoner i byen,
degårder ble uskyldige men- eller rettere sagt gjenlevende i
nesker jaget ut på landeveiene ruinhaugen. Etter ennå 2½ år,
med tyve kg i sine drakjerrer i 1947 og 1948, ble de da
eller i en bylt. Dette etter at de gjenlevende 25 000 vekk-
allierte ledere hadde blitt enige transportert. I 2½ års skrek-
om at polakkene skulle til- velde gikk 80 000 til grunne,
kjennes områdene øst for slått i hjel, sultet i hjel, frosset
Oder/Neisse under Potsdam- eller døde av sykdom.»
møtet i juli 1945.

Mange av disse 12-13 mil-
lions millioner mennesker var uthung-
ret etter den siste krigs- og et-
terkrigstiden. Derfor døde og-
så millioner av de svakeste et-

ord til boken, heter det:
«Forfatterinnen bodde med
sine fem barn på en gård i Net-
zebruch som var nedarvet i ge-
nerasjoner da den røde armé
trengte inn i området i slutten
av januar 1945. En ordre om
flukt kom for sent. Forfatter-
innen besluttet seg til å bli på
den noe avsidesliggende går-
den. Hva hun der fikk oppleve,
hva hun selv fikk gjennomgå
sammen med de som hun tok
imot og ga husly, skildrer hun i
den første del av boken.

I slutten av juni 1945, ble
hun sammen med sin familie
fordrevet fra sin nedarvede
gård og måtte forsvinne innen
30 minutter sammen med sine
syke barn. Det ble en marsj
mot Oder hvor det daglig fore-
kom mord, voldtekt og ut-
plyndring. Når de endelig m
ut av Polen og inn i den rus-
siske besatte del av Tyskland,
fikk de også her oppleve den
ytterste nød inntil det lyktes
med flukt til Vesttyskland.

Etter Stalins utsagn var et
menneskes død en trist trage-
die, mens en million mennes-
kers død var en oppgave for
statistikken. Forlaget bestemte
seg derfor til ikke å behandle
den røde armés udåder i Tysk-
land i 1944/1945 summarisk,
men forteller om en enkelt fa-
milies skjebne i denne boken.

HG

Den selektive samvittighet

Av Hans Olavsén

Norske politikere har som
kjent den ømmeste samvittig-
het i verden – når det gjelder
slette ting utenfor landets
grenser.

Vi vet at denne samvittighet
i høy grad er vekket når det
gjelder Sør-Afrika. Der er det
ikke grenser for hva man vil
gjøre når det gjelder å få rettet
på tingene. I det siste har
imidlertid Sør-Afrika fått sterk
konkurranse fra Kenya. De
norske politikeres samvittighet
er så øm at noen av dem ikke
engang vil sitte til bords med
landets president Moi. Ellers
nevner vi i fleng land som Sør-
Korea, Pakistan og Chile som
også er en lei belastning for
den samme samvittighet.

Det er bare én ting som er litt
pussig: Ikke et eneste av disse
landene har den minste rødfar-
ve. Heller tvert imot.

Så er vel alt vel og bra i de
kommunistiske landene, da.
Vi får vel tro det. Når vår kjære
Gro opptrer på glansfulle mø-
ter i Etiopia, så betyr det vel at
det er helt usant det vi hører om
undertrykkelse, deriblant be-
visst bruk av sult, der i landet.
Og i Vietnam, Kambodsja og
Laos er vel også alt bra etter at
amerikanerne ble kastet ut, all
den stund vi knapt hører et ord
om forholdene der. Disse
idiotene av noen vietnamesere
som er dratt helt til Norge for å
komme seg unna, må man da
for all del ikke høre på. At det
hersker idylliske tilstander i
Nicaragua, er også etterhvert
gått opp for oss. De er så snille
så, de marxist-leninistene som
styrer der, og man kan jo ikke
forlange av dem at folk skal få
mene, enn si skrive, hva de vil.
Castro er sikkert en gild fyr

Ja, det er godt å vite at vi har
dyktige og samvittighetsfulle
politikere som kan sortere ut
tingene for oss. Du verden så
heldige vi er som har dem.